

سکه، نشان قومیت و آزادی

گفتگو و نوشته از: ابوالفتح قهرمانی

سرگذشت جالب سکه - سکه‌های اولیه
سیر تحول و تکامل سکه از دیرباز تا صدر اسلام

حاصل چند جلسه دیدار و گفتگو

با آقای دکتر شمس‌الدین جزایری استاد دانشگاه چند جلسه‌ای گفتگو داشتیم که نتیجه آن مطالبی است که در پی می‌آید. آقای دکتر شمس‌الدین جزایری که جدا از علاقه خاص، تخصص و تجربه ویژه‌ای در سرگذشت سکه دارند، خود سالها به گردآوری سکه‌های گوناگون پرداخته و طی دهسال رنج و کوشش و کاوش یکی از مجموعه‌های جالب سکه را در ایران بوجود آورده‌اند.

از نشانه‌های خدمتگزاری و علاقه مطلق این استاد دانشمند به توسعه علم و فرهنگ گفتن یکی ضروری است که استاد با کمال میل و اشتیاق این گنجینه نفیس را که حدود ۵۵۰۰ سکه از زمان هخامنشی تا عصر حاضر میباشد - برای استفاده همگان در اختیار بانک سپه قرار داده‌اند. فکر می‌کنم این خود می‌تواند از غنای فکری و فروتنی ویژه استاد جزایری و صرفاً وقف علم شدن سکه در این روزگار بدان نیاز فراوان داریم - حکایت کند. حکایتی ارزنده و درخور، از آنها که بهر گونه پاسداران صدیق میراث‌گرانه‌های این سرزمین کهنسال هستند.

از گذشته شروع می‌کنیم:

بهر راست برای مطالعه بوجود آمدن سکه، سیر تحول و پیشرفت آن، از قرن هفتم قبل از میلاد شروع کنیم به بحث و گفتگو، که در آن روزگار سکه میان مردم «سارد» در آسیای صغیر و «لیدی» و دیگر شهرهای آن مناطق رایج بود. و موجودیت آن با نوع موجودیت سکه‌های امروزی تفاوت کلی داشت. زیرا که هدف از تهیه سکه در آنروز چیز دیگر بود و امروزه چیزی دیگر.

از قبل از این دوران نیز سکه‌های ابتدایی و ساده‌ای بدست آمده است که شکل غالب آنها به صورت حلقه‌ای بوده با جنس نقره یا مفرغ و هر یک نیز دارای وزن بخصوصی بوده که هدف آن سهولت در مبادلات کالا بوده است. اما یونانی‌ها سکه‌های زیبایی از جنس طلا و نقره داشتند.

هدف از ایجاد سکه:

نخستین هدف در بوجود آوردن سکه از روزگاران قدیم، نشانه قومیت، حاکمیت،

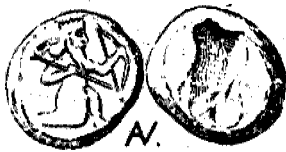
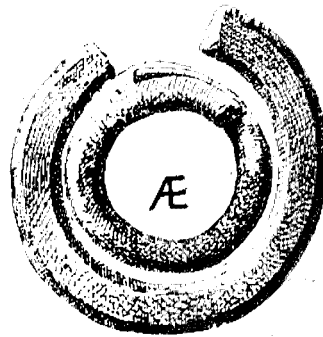
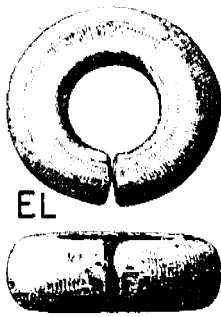

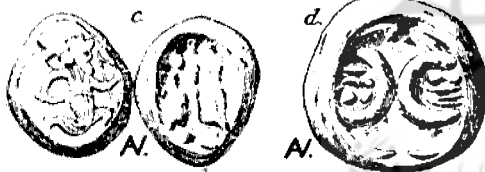
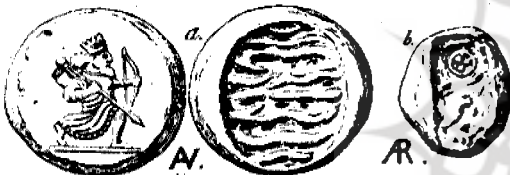
FIG. 10.

FIG. 11.

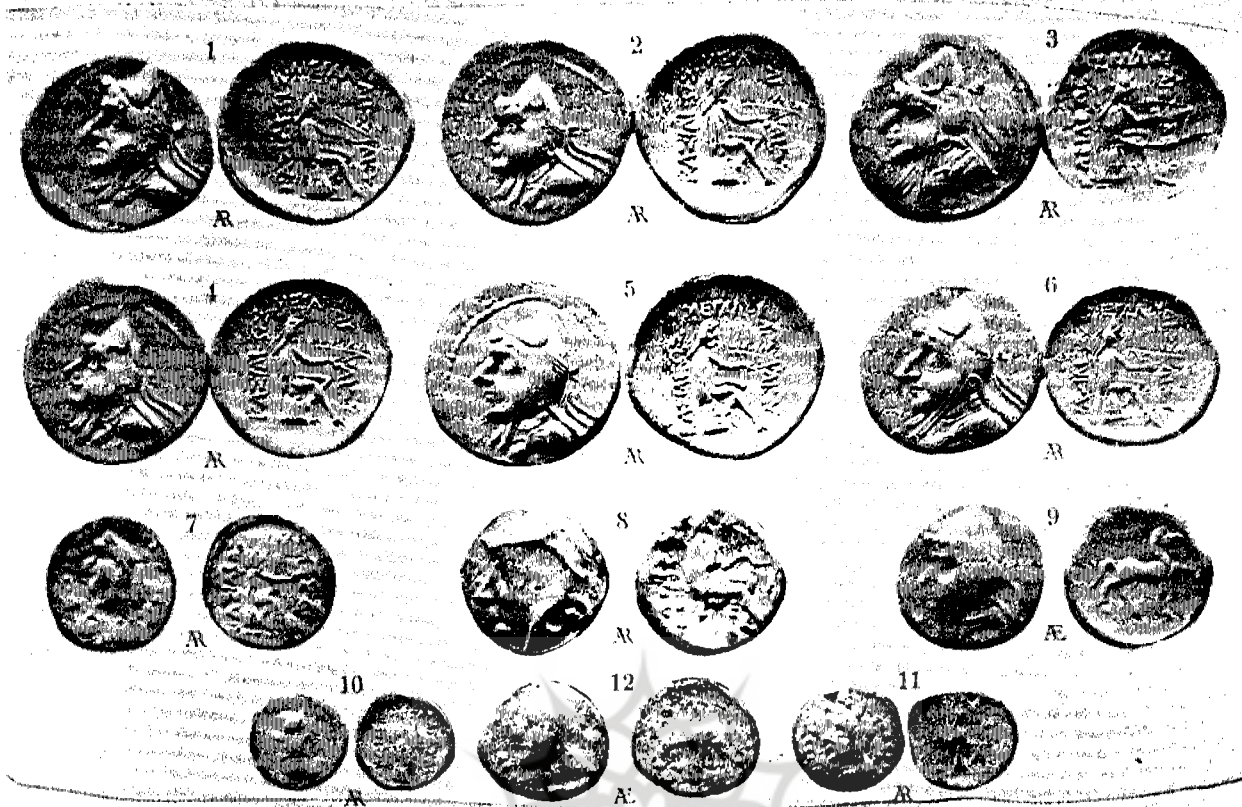

FIG. 12.

بالا : سکه‌های نخستین بدین شکل و بیشتر از جنس نقره بوده است
 وسط : سکه‌ها بترتیب از چپ بر راست متعلق به داریوش اول ، سکه‌های وسطی خشایارشا و دو سکه آخر متعلق به اردشیر اول میباشد
 پایین : سکه‌های داریوش سوم آخرین پادشاه هخامنشی . بعضی از سکه‌ها ممکن است پس از سقوط داریوش سوم ضرب شده باشد

استقلال و آزادی بوده است ، یعنی بمحض آنکه جماعتی نسبتاً متشکل استقلالی بدست می‌آوردند ، برای اظهار وجود و نشان دادن آزادی و استقلال خویش به تهیه سکه مبادرت می‌کردند . با این وجود ، در آن زمان نیز سکه از جمله وسایل آسان کردن مبادلات و تجارت بحساب می‌آمد و شاید بتوانیم بگوییم بعدها این جنبه ، برجسته دیگر کار برتری یافت .
 ضرب سکه امتیاز دیگری هم برای يك قوم به حساب می‌آمد و آن نشانه پیشرفت تمدن و توجه به معارف و فرهنگ بود .
 درحقیقت مردم کشورهایی که به ضرب سکه مبادرت می‌کردند ، به یقین پیشرفته‌تر و متملن‌تر بودند .

سکه‌های سلاطین اولیه اشکانی مربوط به تیرداد و فرهاد اول

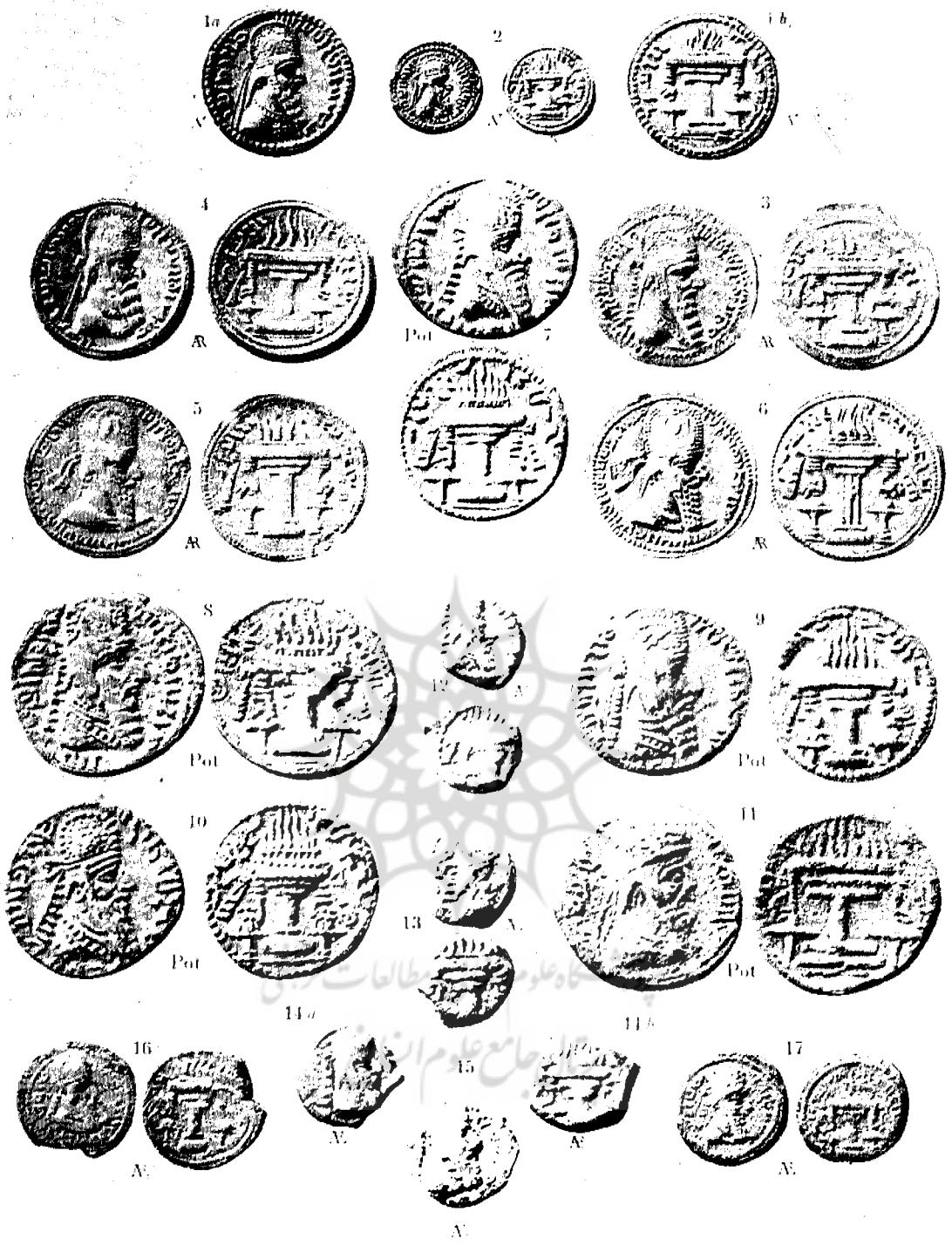
آغاز رواج سکه در ایران :

گفتیم که : سکه علاوه بر استفاده در مبادلات و دادوستدها ، نشانه‌ای از قومیت ، استقلال و مهمتر از همه پیشرفت در تمدن و فرهنگ یک قوم و ملت بوده است . از این رو خیلی ساده می‌توان به تمدن دیرپای ایران اعتقاد داشت ؛ چرا که ما سکه‌های جالب و پرارزشی از زمان داریوش در دست داریم که در حد خود تکامل یافته و برخوردار از ذوق و هنر و استعداد خاص ایرانی می‌باشد. سکه بتدریج بین اقوام کوچک و بزرگ رایج شد و معمول چنین بود که سکه‌های مخصوصی هم در زمان تاجگذاری بوجود می‌آوردند و بر حسب ثروت ، هنر و انتظام مملکت ، سکه‌ها از جنس طلا یا نقره و به اشکال گوناگون بود .

آورنده فکر سکه در ایران « سیروس » است، در آن زمان که ایرانیان لیدی و سارد را فتح کردند و کرزوس را به ایران آوردند. فتح لیدی و سارد و تشکیل امپراطوری با عظمت هخامنشی ، به نشانه ویژه‌ای نیاز داشت ، که سکه می‌توانست گویاترین و رایج‌ترین نشانه‌ها باشد . سکه‌های هخامنشی بنام : « دریک » شاید نه در زمان سیروس - که در این قسمت اختلاف هست - به داریوش منتسب است . در این زمان چون دولت هخامنشی یکی ازدو دولت بزرگ ، با قدرت و مستقل در مقابل یونان بود ، سکه‌های بسیار جالب و زیبایی بوجود آمد که دلیل این برتری قدرت و آزادی بود . این سکه‌ها که از طلائی خالص ساخته شده بود ، در اندک زمانی شهرت و قدرت امپراتوری هخامنشی را به قلب کشورهای دوردست رساند و کار ترقی و رواج این سکه‌ها به جایی رسید که در دربار یونان نیز معتبر بود و از آن برای دادوستد استفاده میشد . بخصوص

سکه‌های مهرداد اول اشکانی

سکه‌های ساسانی مربوط به اردشیر اول که به شکل سکه‌های اشکانی ضرب شده است

این سکه‌ها در سراسر آسیای صغیر گردش داشت.^۱
بریک سوی این سکه‌ها تصویر داریوش پادشاه مقتدر هخامنشی، در حالیکه تیر و کمان بدست دارد و مشغول تیراندازی است دیده می‌شود و بر سوی دیگر آن حضرة ای قرار دارد.
جنس طلای سکه‌های هخامنشی در سراسر دنیای متمدن آن روزگار رواج و اعتبار داشت، و از جنس نقره آن بیشتر در خود ایران استفاده می‌شد.
در دوره هخامنشیان ضربخانه‌ها غالباً در آسیای صغیر بود و بهمین علت سکه‌های هخامنشیان از این حوزه بدست می‌آید.^۲

در این دوره نیز فراوانی سکه‌ها، زیبایی و منظم بودن آنها، بستگی کامل به وضع حکومت داشت. هر زمان که مملکت غنی‌تر و منظم‌تر بود، سکه‌ها با اشکال زیباتر و هنرمندی بیشتری ساخته می‌شد.

و در اینجا باز بایستی یادآور شویم که: سکه می‌تواند خود نوعی تاریخ ترقی و تحول مردمان یک سرزمین باشد. زیرا از روی مطالعه انواع سکه‌های دورانها و اقوام گوناگون میشود به جنبه‌های قدرت و ضعف حکومت و نیز قدرت فکری و هنری و پیشرفت تمدن و فرهنگ مردمان آن عصر پی برد.

دوره هخامنشیان یکی از اعصار درخشان تاریخ ایران بوده است، چراکه وجود سکه‌های بی‌نظیر و با ارزش، که آمیخته‌ای از ذوق و هنر ایرانی است این مطلب را ثابت می‌کند، بدانگونه که می‌توان گفت: ملت ایران از اقوام پیش‌افتاده، متمدن و حاکم بر سرزمین‌های پهناور در آن عصر وزمان بوده است.

نکته مهمی که باید بدان اشاره شود: دموکراسی و بلند نظری و آزادمنشی پادشاهان هخامنشی است که با همه قدرت سلطه و برتری که داشتند به مردم سرزمین‌های تحت‌الحمایه اجازه داده بودند - که چون گذشته - از سکه‌های خودشان استفاده بکنند و حتی اجازه ضرب سکه را هم داشتند. تنوع و گوناگونی سکه‌ها، خود می‌تواند دلیل دیگری بر پهناوری و قدرت امپراتوری هخامنشی باشد، اما در مجموع این سکه‌ها نیز بهرگونه - هنر و ذوق و نیز اصالت سکه‌های ایرانی اثر دارد.

سقوط هخامنشیان و تغییر وضعی کوتاه مدت

پس از سقوط امپراتوری هخامنشی، علاوه بر سکه‌های یک دریکی و دو دریکی طلای اردشیر سوم که برای مدتی ضرب میشد، تا مدت محدودی در ضربخانه‌های شوش و اکباتان، سکه‌های اسکندر و سلوکیدها نیز ضرب میشد.

حقیقت آنکه سکه‌های این دوره بوضوح از شکل و طرح واقعی سکه‌های ایران بدور مانده. بیشتر سکه‌های این زمان به گونه سکه‌های یونانی است با تصاویری از جانشینان اسکندر. پشت سکه‌ها هم بطور کلی غیر از پشت سکه‌های دوره هخامنشی میباشد، که البته این دوره چندان هم طولی نکشیده است.

بعد از دوران هخامنشی، و قبل از اینکه سکه‌های اشکانی در ایران ضرب شود و رواج یابد سه نوع سکه جدا از هم وجود داشت:

۱ - سکه‌های سلوکیدها.

۲ - سکه‌های قوم الی‌ماید.

۱ - برای اطلاع بیشتر مراجعه کنید به کتابهای: «ایران هخامنشی» از ارنست بابلون و «سکه‌های شرقی» از ژان دومورگان.

۲ - آقای دکتر جزایری خود نخستین سکه هخامنشیان را در اسلامبول خریداری کرده و در ایران نیز سکه‌های طلای یک دریکی و دو دریکی و سکه‌های نقره دیده و برای تهیه مجموعه خویش خریداری کرده‌اند.

سکه‌های اردشیر اول ساسانی که به شکل سکه‌های معمولی ساسانی ضرب شده است

سکه‌های شاپور اول ساسانی

۳ - سکه‌های قوم خاراسن .

که دو قوم نامبرده اخیر در جنوب ایران و در آن منطقه محدود خودشان تا بروی کار آمدن اشکانیان سکه ضرب می‌کردند .

زمانی که مهرداد اول ، دیمتریوس دوم را اسیر کرد ، دیگر حکومت قطعی و مرکزی حکومت اشکانیان و پارتها شد و سلوکیدها فقط در کناره‌های مدیترانه سکه می‌زدند . تمام طول مدت رواج سکه سلوکیدها را نباید به حساب تاریخ سکه ایران گذاشت ؛ جز دوره‌های ابتدایی حکومت اسکندر و جانشینان او که متجاوز از نیم قرن بوده است .

قدرت یابی اشکانیان و رواج سکه‌های ایرانی :

اشکانیان به محض آنکه از مشرق ایران برخاستند و صاحب قدرت شدند ، برای اثبات قومیت و استقلال خود ، به ضرب سکه‌های اشکانی پرداختند . حدود دو سال قبل نخستین سکه‌های

اشکانی که منتسب به تیرداد اول و فرهاد اول میباشد در ایران بدست آمد .
 سعی در حفظ قدرتمندی فراوان و برتری مادی و معنوی ایران همچنین حفظ اصالت
 سکه‌های زمان هخامنشی ، انگیزه‌ای شد تا ایرانیان با توجه به فترتی که در عصر سلوکیدها - از
 نظر ضرب سکه در ایران بوجود آمد - به ضرب سکه‌های زیبا و جالبی پردازند .
 سکه‌های بدست آمده از این دوره نوعی زیبایی و ظرافت تماشایی و قابل تحسین دارد .
 شکل و اندازه این سکه‌ها متفاوت است . پشت بعضی از این سکه‌های بدست آمده از گرگان حروف
 آرامی دیده می‌شود . نقش روی این سکه‌ها بازهم تصاویری از سلاطین آترمان است و پشت
 تمامی آنها « آرشک » سرسلسله اشکانیان ، در حالیکه روی صندلی نشسته ، نقش بسته است .
 دوران پشت این سکه‌ها کلماتی با خط یونانی دیده می‌شود ؛ و علت این مطلب را می‌توان
 به جهت حسن ارتباطی دانست که ایرانیان با یونانیان داشتند . اما متأسفانه وجود همین مسأله
 خطوط یونانی در پشت سکه‌های اشکانی موجب شده است که بعضی از موزه‌های بزرگ جهان ،
 از جمله موزه بریتانیا در کاتالوگی که برای سکه‌ها منتشر ساخته - به اشتباه - سکه‌های دوره
 هخامنشی و اشکانی را جزو سکه‌های یونانی طبقه‌بندی کند .
 ولی آنچه مسلم است چند خط در پشت یک سکه نمی‌تواند معرف ملیت و تغییر نوع سکه

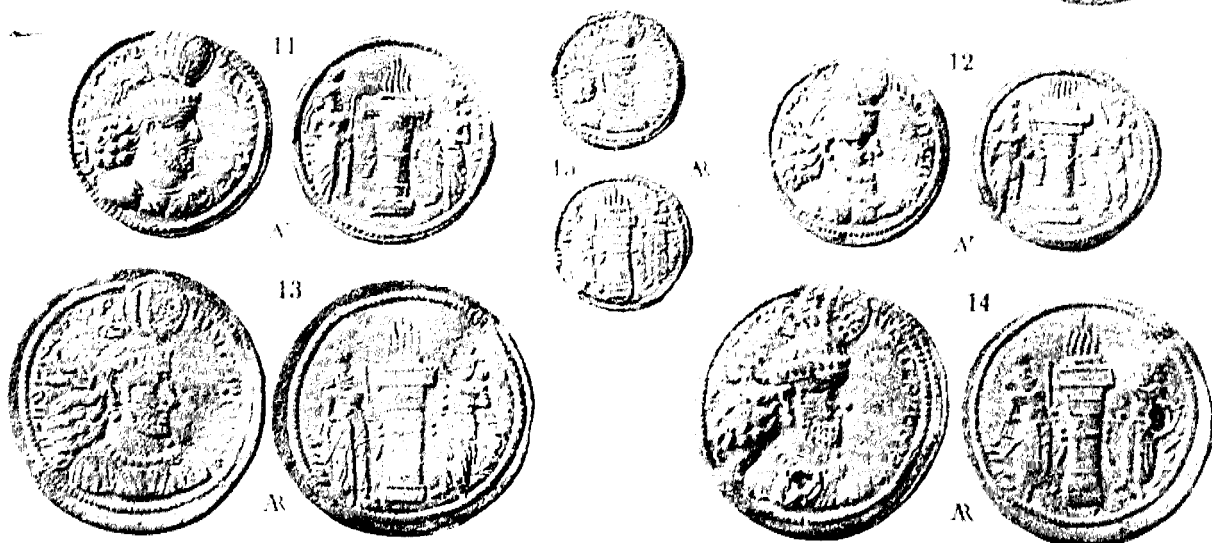
۳ - استاد جزایری که در گردآوری سکه شوق و دقت نظر خاصی دارند سه سال پیش ضمن سفر
 به انگلستان این نکته را به مسؤولان موزه تهیه‌کنندگان آن کاتالوگ یادآوری کردند که نظر استاد مورد توجه
 و قبول قرار گرفت .

سکه بسیار کمیاب بهرام دوم و ملکه ایران در زمان بهرام دوم

سکه‌های بسیار کمیاب هرمز اول ساسانی

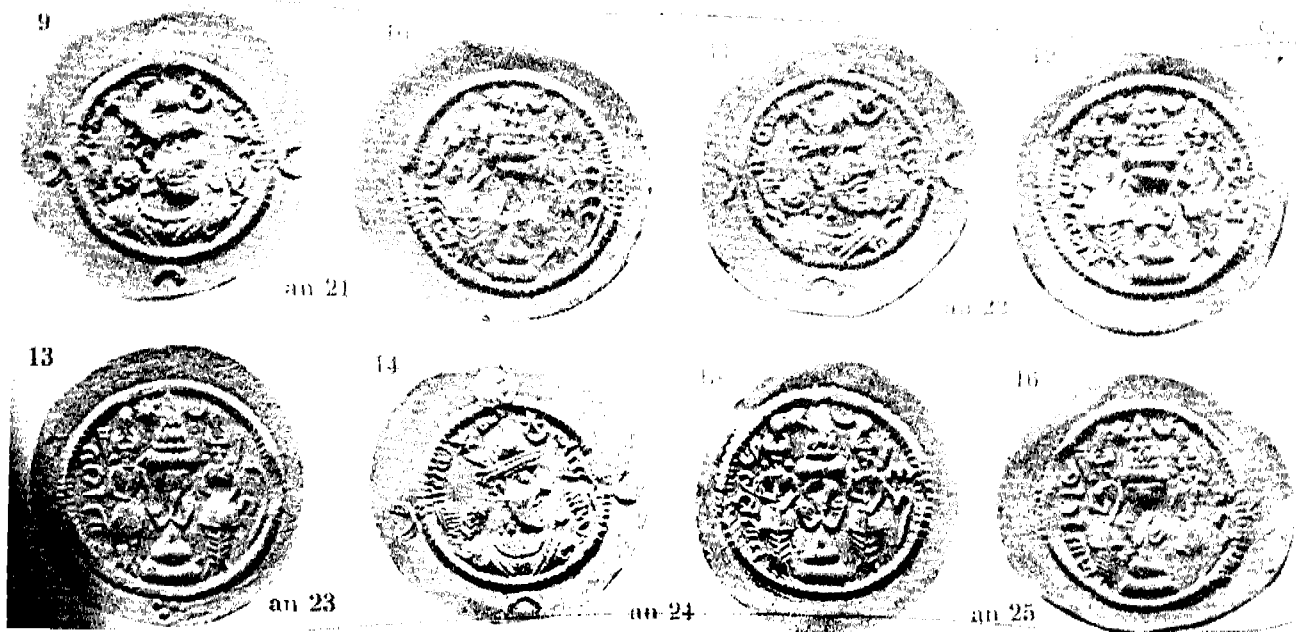

سکه‌های بسیار کمیاب بهرام سوم ساسانی

سکه‌های بسیار کمیاب اردشیر دوم

سکه‌های خسرو اول انوشیروان ساسانی

يك ملت باشد. این مسأله را فقط می‌توان بحساب حسن ارتباط ایران با کشورهای دیگر گذاشت که در اصل موضوع چندان تأثیری ندارد. بنا بر این به یقین می‌توان گفت که سکه‌های هخامنشی و اشکانی سکه‌های ایرانی است و بهیچوجه قابل طبقه‌بندی در ردیف سکه‌های دیگر نمی‌باشد. سکه‌های دوره اول اشکانی خیلی غنی‌تر از دوران بعدی این عصر بوده است. تصویر سلاطین هر دوره بر تمام این سکه‌ها بطور برجسته و با نوعی ظرافت خاص هنری - که اعجاب‌انگیز است - نقش بسته و غالباً این سلاطین در حالیکه نشسته‌اند افرادی در حال تقدیم هدایایی به آنان دیده می‌شوند.

سکه‌های این زمان بیشتر از جنس نقره بوده و سکه طلا اصولاً وجود نداشته و بطور کلی می‌توان گفت که سکه‌های این عصر هم از نظر اندازه و هم از نظر هنری تکامل یافته‌تر از سکه‌های دوران قبل است. اما علت اینکه چرا در این زمان سکه طلا وجود نداشته هنوز مشخص نشده است. در قسمتی از دوران اشکانیان، در فارس شاهزادگان فارس - که منتسب به هخامنشیان بودند - زندگی می‌کردند، که از خود سکه‌هایی بجای گذاشته‌اند. در روی این سکه‌های بجامانده، صورت پادشاه نقش بسته و پشت آنها، بیشتر نقش يك آتشکده دیده می‌شود. این سکه‌ها که از جنس نقره میباشد خیلی کمیاب است و بطرز زیبایی ضرب شده است.

سکه‌ها عموماً در این دوره بدو قسم بوده :

- يك در اخمی (نقره‌ای کوچک) ۴

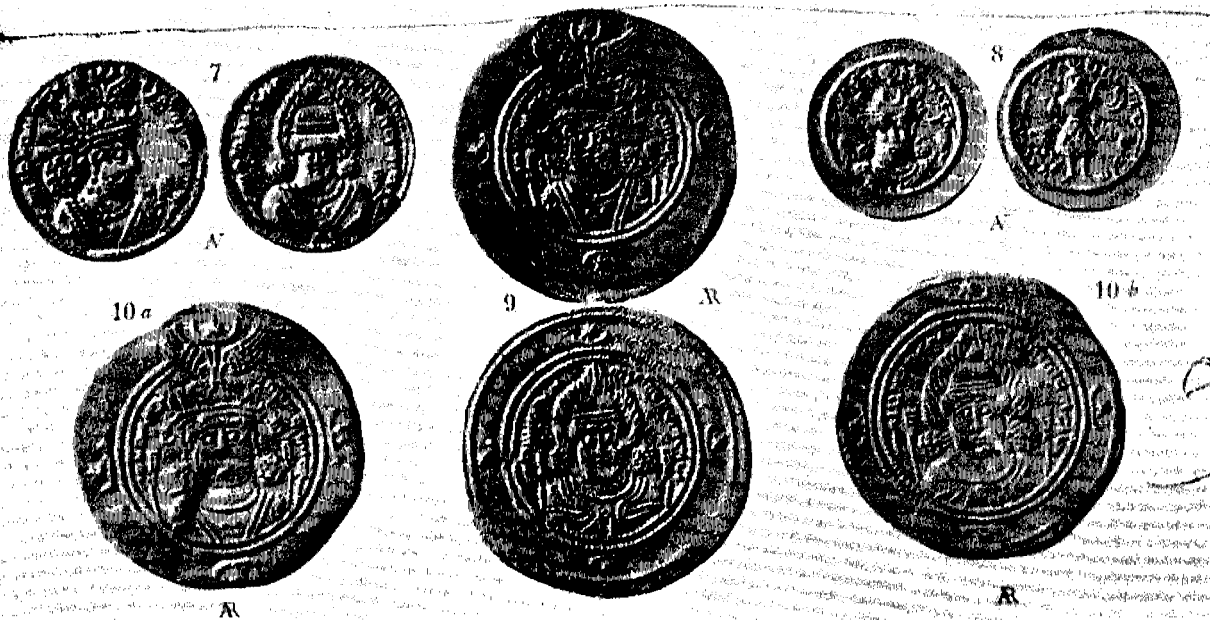
- چهار در اخمی .

این سکه‌ها نزدیک به پانصد سال و در تمام دوران حکومت اشکانیان رایج بوده و مورد استفاده قرار می‌گرفته است .

کشف قبور دوره اشکانی بوسیله سکه‌های بدست آمده :

بنابر تصور عده‌ای از باستان‌شناسان و محققان و نیز آنهایی که در آثار تمدن و فرهنگ این

۴ - واحد سکه در زمان اشکانیان .

سکه‌های خسرو دوم و آناهیتا

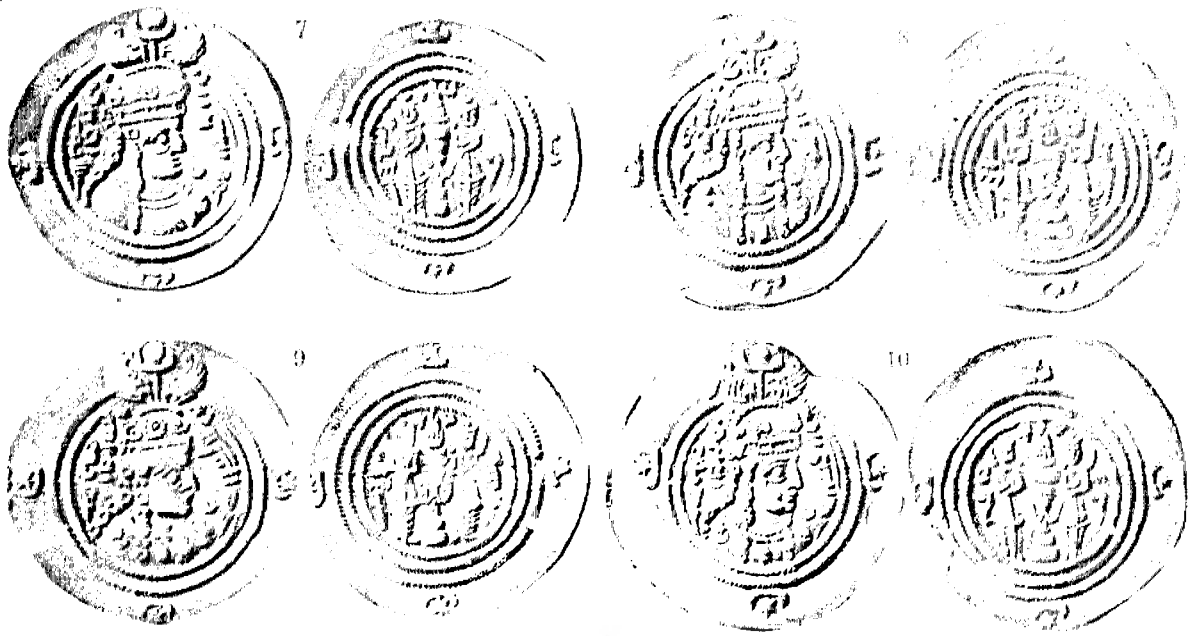
سرزمین مطالعه می‌کردند، بیشتر آثار فراوان بدست آمده در آذربایجان و تپه‌های مغان به ماقبل تاریخ تعلق داشت.

در سالهای اخیر با مطالعات و حفاریات دقیقی که در مناطق یاد شده از طرف اداره باستان‌شناسی بعمل آمد با کشف سکه‌های اشکانی در قبور و ظروف بجامانده -- که قبلاً همه آنها را به ماقبل تاریخ نسبت میدادند -- این تصور از بین رفت و قسمت عظیمی از نشانه‌های تمدن، فرهنگ و آثار هنری اشکانیان بدست آمد و کشف شده‌های قبلی نیز خود بخود بدوره اشکانی وابستگی یافت. در حقیقت تا قبل از کشف سکه‌های این دوره در قبور، بسیاری از آثار جالب بدست آمده در آذربایجان و دشت مغان به دوران ماقبل تاریخ تعلق گرفته بود که خوشبختانه با پژوهش دقیق و دست‌یابی به سکه‌های فراوان اشکانی در قبور از طرف اداره باستان‌شناسی پرده از این راز مهم تاریخی و فرهنگی برداشته شد.

سکه‌های اشکانی در همین آذربایجان و دشت مغان و از میان قبور و کوزه‌ها و ظروف گلین و مفرغی بطور فراوان بدست آمده و نشانه وابستگی تمام آثار موجود بدوره اشکانی میباشد.

دوره ساسانیان، دوره تغییرات کلی سکه‌ها:

در دوره ساسانیان بطور کلی سکه‌ها شکل و صورت سابق خود را از دست دادند و نوعی تغییرات کلی در همه سکه‌های رایج این زمان پدید آمد. بدین معنی که سکه از جنس طلا و نقره -- هر دو -- ولی نازکتر و بزرگتر شد، که یک طرف آن صورت پادشاه نقش بسته بود و طرف دیگر آن آتشدان با دو محافظ دوطرف که گاهی اینان تاج سلطنتی نیز بر سر دارند، دیده می‌شود. در رو و پشت این سکه‌ها به خط پهلوی محل ضرب و سال و تاریخ ضرب سکه نوشته

سکه‌های کمیاب پوراندهخت ساسانی

شده است .

ظرافت ودقت درکار ضرب این سکه‌ها ازجمله امتیازات خاص آنهاست . بدین معنی که ازروی این سکه‌ها می‌توان به صورت و شکل تاج سلاطین ساسانی اطلاع کامل یافت .

این تصاویر و مشخصات درست همانهایی است که ما می‌توانیم آنها را درحجاریهای بدست آمده از آثار ساسانی در جنوب و دیگر قسمت‌های ایران بیابیم و خود می‌تواند از هنر ارزنده ایرانی و ذوق واستعداد فراوان تهیه‌کنندگان سکه‌ها ، نشانی باشد .

دردوره ساسانیان ضرب سکه طلا و نقره هر دو رایج بود که نمونه‌هایی از آن در ایران و درموزه‌های کشورهای خارج وجود دارد .

بعلاوه از ایندوره نیز مانند دوره اشکانی سکه‌های مفرغی کوچک و بزرگ نیز دیده می‌شود . نکته دیگر آنکه علاوه بر ضرب سکه‌های خاص دوره ساسانی ، در زمان سرسلسله پادشاهان ساسانی ، بعضی سکه‌های کوچک و بزرگ نقره‌ای و مفرغی با شکل سکه‌های اشکانی ضرب شده است . اما سکه‌های بعدی تا آخر دوره ساسانیان صورت اصلی خود را داشته و از صورت سکه‌های اشکانی بکلی خارج شده است .

سکه‌های طلا و نقره سلاطین اولیه ساسانی بسیار زیبا بوده که معرف هنر و صنعت پیشرفته آن دوران است . دردوره‌های سلاطین آخری ساسانی سکه‌ها شاید به زیبایی سکه‌های سلاطین اولیه نباشد ، ولی از زمان بعضی از این سلاطین ، از جمله انوشیروان و خسرو پرویز سکه‌های نقره‌ای فراوان بجای مانده است که خود دلیل و معرف ثروت فراوان حکومت آن زمان میباشد . سکه‌های ساسانی بعد از شکست یزدگرد سوم نیز تا مدتی در کشور ایران ضرب میشد و حتی با وجود حکومت اسلامی تا مدتی سکه‌هایی با صورت خسرو پرویز و تعداد کمی با صورت بهرام پنجم و یزدگرد سوم دیده شده است . با این تفاوت که در سالهای نخستین بعد از اسلام گاهی

سکه‌های یزدگرد سوم آخرین پادشاه ساسانی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

جمالتی مانند: «بسم الله» و غیره دورسکه ضرب میشده است. بطوریکه در دو قرن اول و دوم اسلامی در بعضی از نقاط ایران سکه‌های ساسانی با نام حاکم عربی و با خط پهلوی و یا خط کوفی ضرب می‌شده، و خود معرف این است که متجاوز از صد سال بعد از اسلام و تسلط اعراب بر ایران هم در قسمت‌هایی از نقاط ایران همان سکه‌های ساسانی ولی با اضافه شدن کلماتی به آن رواج داشته و مورد قبول عامه مردم بوده است.

از امتیازات دیگر سکه‌های این دوره باید به از بین رفتن خطوط یونانی از پشت سکه‌های ایرانی اشاره کنیم. سکه‌های ساسانی در تمام مناطق ایران و حتی در کشورهای با قدرتی چون روم رواج داشت. دلیل این در آن است که تعدادی از سکه‌های دوره ساسانی در کشور یونان بدست آمده است و همچنین در حفاریات ایران نیز نمونه‌هایی از سکه‌های یونانی دیده شده است. در این زمان بطور کلی تنها سکه ایرانی در سراسر امپراتوری ایران رواج داشت و مورد استفاده همه طبقات قرار می‌گرفت.

سکه‌های دوران ساسانی بطور فراوان در غالب نقاط ایران بدست آمده است. بخصوص

از کرمانشاه که نزدیک به مراکز حکومت ساسانیان بوده سکه‌های نقره بطور فراوان بدست آمده است. همچنین سکه‌های بدست آمده طلا از خراسان قابل توجه است. با نگرش ساده‌ای به این سکه‌های بدست آمده بسادگی، قدرت، عظمت و شوکت عصر ساسانی مشخص می‌شود.

مطالعه در روی این سکه‌ها نشان می‌دهد که سلاطینی که طول مدت سلطنت آنها کمتر بوده سکه‌هایشان کمیاب‌تر و در حال حاضر پرقیمت‌تر می‌باشد و از آن قبیل است: سکه هرمز اول - اردشیر دوم - بهرام ششم - پوراندهخت و غیره، و به عکس آنهایی که سلطنتی طولانی داشته‌اند، سکه‌های فراوان‌تری از خود بجای گذاشته‌اند.

اصولاً سکه‌های طلای ساسانی ارزش فراوان دارد. سبک خاص ساخت و تغییرات کلی آن با سکه‌های قبلی عامل اصلی علاقه جمع‌آوری مجموعه‌داران سکه در ایران و خارج می‌باشد. سکه طلا را در زمان ساسانی (دینار) می‌گفتند و سکه‌های نقره (دراخم) نام داشت که بعدها این درآخم به (درهم) بیان شد.

سکه‌هایی که از ایندوره بجای مانده است بدو گونه می‌باشد: یکی آن دسته سکه‌هایی است که بعلت قرار داشتن در ظروف گلین، سفالی و چوبی سالم و با شکل اصلی خود باقی مانده است و دسته دوم سکه‌هایی است که مرور زمان آنها را فرسوده و غیرروشن کرده است. سال گذشته تعداد زیادی از سکه‌های سلاطین دوره‌های آخر عصر ساسانی در استان فارس بدست آمد، که مشخصات خاص سکه‌های دوره ساسانی را بخوبی دارا می‌باشد.

برای ضرب سکه در عصر ساسانی در نقاط مختلف امپراتوری وسیع ایران ضرابخانه‌های متعدد بود و بین سکه‌ها و بزرگی شهرها و قدرت حکومت نوعی رابطه مستقیم وجود دارد. بدین معنی که سکه‌های بازمانده از حکومت‌های مقتدر و شهرهای بزرگ دارای زیبایی و جلوه فراوان می‌باشد.

خصوصیات کلی سکه در عصر ساسانی شامل: تغییر شکل سکه، بوجود آمدن مجدد سکه طلا، تغییر خط سکه، و در عین حال باقی ماندن سکه‌های مفرغی بزرگ و کوچک چون عصر اشکانی می‌باشد.

یادآوری ضروری

* مطلبی را که باید در اینجا یادآور شد این است که در سال ۱۹۶۵ جلد ۳۸ یادداشت‌های هیئت باستان‌شناسی فرانسه در ایران و هیئت مأمور فرانسوی حفاریهای شوش بوسیله Georges le Rider منتشر گردید که تحت عنوان «شوش در زمان حکومت سلوکیدها و اشکانیان» می‌باشد. و در این کتاب موضوع سکه‌های پیدا شده در حفاریهای شوش از طرف هیئت نامبرده فوق به تفصیل بیان گردیده و تعداد آنها نیز منتشر شده است. بطوریکه در صفحه ۴۳۵ کتاب نگاشته شده است: تعداد ۱۹۶۰ سکه نقره کوچک و بزرگ در این حفاریها پیدا شده که بعضی از انواع آنها از کمیاب‌ترین و پرازش‌ترین سکه‌های سلوکید و مخصوصاً اشکانی بوده است.

در صفحه‌های آخر این کتاب تصاویر کلیه این سکه‌ها چاپ شده است. بطوریکه میدانیم نتیجه این حفاریها بایستی بین ایران و فرانسه تقسیم شود. متأسفانه تاکنون هیچگونه نمونه‌ای از سکه‌های یافته شده که در کتاب نامبرده فوق به معرض معرفی قرار داده شده است در موزه ایران باستان و در قسمت سکه‌ها دیده نمی‌شود و با اطلاعاتی که بدست آمده ظاهراً سهم ایران از این سکه‌ها داده نشده است و کلیه آنها به فرانسه منتقل شده است و معلوم نیست بعد از انتشار این کتاب که خود بمنزله یک سند رسمی می‌باشد مسؤولان امر برای بدست آوردن سهم ایران از سکه‌های یافت شده در شوش چه اقدامی کرده‌اند.